

การปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษา
เพื่อสร้างทฤษฎี: ศึกษาจากบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฐานดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย

THE APPLICATION OF SPECIFIC CHARACTERISTICS OF GROUNDED THEORY QUALITATIVE RESEARCH STRATEGY: A STUDY OF RESEARCH ARTICLES PUBLISHED IN THAI CITATION INDEX JOURNALS

นันทนา ชวศิริกุลทอล^{1*}, ตระกุล จิตวัฒนากอร์², จำเนียร จวงตระกูล³

Nantana Chavasirikultol^{1*}, Trakul Chitwattanakorn², Jamnean Joungtrakul³

^{1*}ดร. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร 10220 ประเทศไทย

^{1*}Dr., North Bangkok University, Bangkok, 10220, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร 10220 ประเทศไทย

²Assistant Professor, Dr., Academic and Dean, Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Bangkok, 10220, Thailand

³ศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ กรุงเทพมหานคร 10220 ประเทศไทย

³Professor Dr., Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University, Bangkok, 10220, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : ^{1*}nantana@northbkk.ac.th; (Authors) : ²trakul.ch@northbkk.ac.th, ³professordrjj@gmail.com

รับบทความ : 23 กุมภาพันธ์ 2566 / ปรับแก้ไข : 15 พฤษภาคม 2566 / ตอรับบทความ : 2 มิถุนายน 2566

Received : 23 February 2023 / Revised : 15 May 2023 / Accepted : 2 June 2023

DOI : 10.14456/nrru-rdi.2023.16

ABSTRACT

The two major objectives of this review article were: 1) to study the application of the specific characteristics of grounded theory in conducting this qualitative research strategy in Thailand; 2) to evaluate the progression and development of the grounded theory research conducted in Thailand during the past 10 years (2013-2022). To answer the first objective of the study, a review of literature related to the grounded theory research was conducted. It was founded that the grounded theory research could be classified into four groups: Original Grounded Theory; Glaserian Grounded Theory; Straussian Grounded Theory and Constructivist Grounded Theory. In addition, there are five specific characteristics that are required to be performed in the process of data analysis in addition to the normal procedures in conducting the grounded theory research. At the same time, in order to answer the second objective of the study, a study of 20 grounded theory research articles conducted in Thailand during the past 10 years that were published in various journals in Thai citation index was performed and compared with the five specific characteristics of the grounded theory research. It was founded that most of the grounded theory research study conducted in Thailand did not comply with the specific characteristic requirements of the grounded theory research. A discussion of findings was made and recommendations were proposed for those researchers who plan to conduct the grounded theory research study in the future.

Keywords : Qualitative research, Research strategy, Grounded theory

บทคัดย่อ

บทความทางวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์สองประการคือ 1) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในประเทศไทย 2) เพื่อพิจารณาพัฒนาการและความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในประเทศไทยในช่วงเวลา 10 ปี (2556-2565) ที่ผ่านมา วิธีการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 กระทำโดยการทบทวนวรรณกรรมเพื่อค้นหาคุณลักษณะจำเพาะที่ต้องปฏิบัติเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษา

เพื่อสร้างทฤษฎีซึ่งพบว่ามีข้อกำหนดจำเพาะที่สำคัญ 5 ประการ ต่อจากนั้นได้ทำการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 โดยการศึกษาโครงการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ในวารสารที่อยู่ในระบบดัชนีการอ้างอิงวารสารไทยในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมา โดยคัดเลือกมาทำการศึกษา 20 บทความว่าได้ดำเนินการตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีอย่างครบถ้วนหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทย ส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีซึ่งคณะผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษาและอภิปรายพร้อมทั้งสรุปและนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับนักวิจัยที่ประสงค์จะทำการวิจัยโดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีได้พิจารณาดำเนินการต่อไป

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงคุณภาพ, ยุทธศาสตร์การวิจัย, การวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี

บทนำ

การวิจัยเชิงคุณภาพได้รับความนิยมมากขึ้นในประเทศไทย มียุทธศาสตร์การวิจัยจำนวนมาก และยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งที่ได้รับการนิยมนอย่างมากทั้งในต่างประเทศ และในประเทศไทยคือการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (Grounded theory) (Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1998; Charmaz, 2006) ซึ่งมีข้อกำหนดจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องปฏิบัติตามในการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลหลายประการ และแม้ว่าจะได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในประเทศไทยเป็นจำนวนมากในช่วงระยะเวลา 10 ปีที่ผ่านมา และได้มีการตีพิมพ์เป็นบทความทางวิชาการ เช่น ผลงานของ สุรศักดิ์ วงศ์ษา (Wongsa, 2020) บรรยายภาพรวมของการวิจัยยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี และได้มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณสมบัติจำเพาะที่ใช้ปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีอยู่บ้างก็ตาม เช่น ผลงานของ อารีวรรณ กลั่นกลั่น และวาสนา อุปปือ (Klunklin & Uppor, 2019) และผลงานของ พระมหาวิเชษฐ์ สุวตฺตโน (ศรีพรหม) (Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022) เป็นต้น แต่ยังไม่พบการศึกษาโดยการเปรียบเทียบการดำเนินการวิจัยกับการปฏิบัติตามคุณลักษณะจำเพาะที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ถือได้ว่าเป็นช่องว่างของการศึกษาที่ควรมีการศึกษาเพื่อเติมเต็มช่องว่างนี้ คณะผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาในประเด็นนี้ ที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อการสร้างทฤษฎีจากบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ระหว่างปี พ.ศ. 2556-2565 ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาเพิ่มขึ้นอย่างไรร้าง นำมาสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะจำเพาะที่ใช้ปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี และ 2) เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามคุณลักษณะจำเพาะที่ใช้ปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในประเทศไทยในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ข้างต้น โดยจะได้นำเสนอเป็นบทความทางวิชาการแบบการทบทวนวรรณกรรม (Review article) สำคัญของบทความนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) บทนำ คือส่วนนี้เพื่อนำเสนอประเด็นที่จะทำการศึกษา และสาระสำคัญของบทความ 2) การศึกษาการปฏิบัติตามคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ ที่ได้ดำเนินการในประเทศไทยในช่วงระยะเวลาตามที่กำหนดไว้ และ 3) บทสรุปและเสนอแนะ

การศึกษาคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี

การศึกษาคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีให้เป็นไปตามแนวทางการสร้างความเชื่อถือได้ของการศึกษาตามที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

1. วิธีการศึกษา โดยมีวิธีการศึกษาบทความทางวิชาการ (Academic article) แบบการทบทวนวรรณกรรม (Review article) ตามแนวทางที่นำเสนอไว้โดย Dhillon (2022) ในบทความชื่อ “How to write a good scientific review article” ตีพิมพ์ในวารสาร The FEBS Journal ซึ่งอยู่ในฐานการอ้างอิง Scopus Q-1 ได้นำเสนอว่า บทความทางวิชาการแบบการทบทวนวรรณกรรมนี้ มีโครงสร้างประกอบด้วย ชื่อเรื่อง บทคัดย่อ บทนำ ตัวเนื้อหา และบทสรุป เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ประการแรก คณะผู้ศึกษาจะได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีเพื่อค้นหาคุณลักษณะจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องปฏิบัติเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ในขณะเดียวกัน เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อที่สอง คณะผู้ศึกษาจะได้ทำการศึกษาคู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ได้ดำเนินการในประเทศไทย และตีพิมพ์เป็นบทความวิจัยในวารสารทางวิชาการที่อยู่ในฐานของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai citation index: TCI) ในช่วงเวลาที่กำหนด โดยคัดเลือกบทความวิจัยมาจำนวน 20 บทความ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวกของผู้วิจัย (Convenient sampling) ซึ่งใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามที่ Creswell (2013, p. 156-58) ได้อธิบายไว้ว่า การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงนั้นนักวิจัยจะเป็นผู้ตัดสินใจคัดเลือกบุคคลมาเป็นผู้ให้ข้อมูลเพราะว่าบุคคลผู้นั้นจะสามารถให้คำตอบที่จะทำให้นักวิจัยมีความเข้าใจในปัญหาที่ทำการวิจัยได้อย่างตรงเป้าหมาย (Creswell, 2013, p. 156) ดังนั้นในการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงนักวิจัยจะใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจว่าผู้ใดจะสามารถให้ข้อมูลที่ตรงเป้าหมายที่สุดแล้วคัดเลือกบุคคลผู้นั้นมาเป็นตัวอย่างในการศึกษา ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คณะผู้ศึกษาถือว่าผู้เขียนบทความวิจัยที่นำมาศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ส่วนการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวกของผู้วิจัยนั้น นักวิจัยใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจเลือกตัวอย่างตามความสะดวกของนักวิจัยช่วยให้ประหยัดเวลา และงบประมาณในการดำเนินการวิจัย (Creswell, 2013, p. 158) โดยผู้ศึกษาคนหนึ่งในกลุ่มผู้ศึกษา นำบทความมาทำการศึกษา โดยอ่านบทความอย่างละเอียดและอ่านส่วนของระเบียบวิธีการวิจัยหลายครั้ง เปรียบเทียบกับคุณลักษณะจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องปฏิบัติเพิ่มเติมในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยตามที่ได้ศึกษามาตามวัตถุประสงค์ข้อแรกเพื่อพิจารณาการปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องปฏิบัติ แล้วจัดทำร่างผลการศึกษาเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องโดยคณะผู้ศึกษาอีกสองคน แล้วนำเสนอผลการศึกษาเป็นบทความทางวิชาการแบบการทบทวนวรรณกรรม

2. ฐานในการศึกษาคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในส่วนนี้จะได้นำเสนอการทบทวนวรรณกรรม 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

2.1 ความหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี มีต้นกำเนิดมาจากการวิจัยเชิงคุณภาพโครงการศึกษาเรื่อง การรับรู้เรื่องการตาย (The awareness of dying) ซึ่ง Glaser and Strauss ได้ทำร่วมกันในระหว่างปี 1965 (Chun Tie, Birks, & Francis, 2019) และได้ตีพิมพ์หนังสือชื่อ “การค้นพบวิธีการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (The discovery of grounded theory)” เมื่อปี 1967 (Glaser & Strauss, 1967) ทั้งนี้ Chun Tie, Birks, and Francis (2019) ได้รวบรวมความหมายจากผลงานของ Strauss and Corbin (1998) และ Birks and Mills (2015) ไว้สรุปได้ว่า การวิจัยแบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่งที่ทำเนิการวิจัยโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

อย่างเป็นระบบก่อให้เกิดทฤษฎีปรากฏขึ้นมาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมและทำการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบตามกระบวนการของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ (Joungtrakul, 2022, p. 80)

2.2 คำภาษาไทยที่ใช้กับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี คำภาษาไทยที่ใช้มีหลายคำ เช่น ทฤษฎีฐานราก (Tongkaew & Phusunon, 2019) ทฤษฎีพื้นฐาน (Phoodaangau, et al., 2013) วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานราก (Pongsuwan, 2022) การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Chumkeaw, 2022; Poopan, 2022) ในขณะที่ จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010; 2022) ได้ใช้คำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี โดยถือว่าเป็นยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพแบบหนึ่งที่ทำเนิรการเพื่อสร้างทฤษฎี และมีความใกล้เคียงกับ คำว่า การวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล ซึ่งคณะผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นชื่อที่มีความหมายตรงกับเนื้อหาและเป้าหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์นี้ ดังนั้นในบทความนี้จะใช้คำว่า การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี

2.3 คุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี จากการทบทวนวรรณกรรมโดยการศึกษาผลงานของ Maz (2013) Chun Tie, Birks, and Francis (2019) และอารีวรรณ กลั่นกลั่น และวาสนา อุปป้อ (Klunklin & Uppor, 2019) และพระมหาวิเชษฐ์ สุวตฺตโน (ศรีพรหม) (Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022) พบว่า ในการดำเนินการวิจัยตามกระบวนการของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี มีข้อกำหนดที่เป็นคุณลักษณะจำเพาะร่วมกันวิจัยจะต้องปฏิบัติควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่องในขณะดำเนินการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วย 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การเก็บข้อมูลกระทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูล (Concurrent data collection and analysis) 2) การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล (Constant comparative analysis) 3) การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี (Theoretical sampling) 4) ความไวต่อการปรากฏของทฤษฎี (Theoretical sensitivity) และ 5) การเขียนบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล (Memoing) ซึ่งจะได้นำเสนอโดยสังเขปเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาต่อไปต่อไปนี้

2.3.1 การเก็บข้อมูลกระทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากเป้าหมายหลักของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี คือการสร้างทฤษฎีขึ้นมาจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาทำการวิเคราะห์ตามกระบวนการที่กำหนดไว้ในแต่ละรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ซึ่งการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องกระทำควบคู่กันไปในเวลาเดียวกันอย่างต่อเนื่องไปจนกว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลจะถึงจุดอิ่มตัวทางทฤษฎีแล้วจึงจะยุติการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนั้นนักวิจัยจึงไม่สามารถกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลที่แน่นอนตายตัวล่วงหน้าได้ แต่จะเริ่มต้นด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในจำนวนเล็กน้อยโดยอาศัยคำถามการวิจัยเป็นฐานก่อนและเริ่มเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ที่เนื้อหาตามแบบของยุทธศาสตร์การวิจัยที่นักวิจัยเลือกใช้ต่อนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎีในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องไปจากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี ด้วยการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวาโดยทำเช่นนี้ต่อเนื่องไปจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัวทางทฤษฎี จึงยุติการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลและทำการสร้างทฤษฎีตามเป้าหมายของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ต่อไป (Glaser & Strauss, 1967; Strauss & Corbin, 1998; Chun Tie, Birks & Francis, 2019; Delve, Ho, & Limpaecher, 2021; Klunklin & Uppor, 2019; Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022)

2.3.2 การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการนำเอาข้อมูลที่ได้มาจากผู้ให้ข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในตอนเริ่มต้นและข้อมูลที่ได้จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎีมาสกัดออกเป็นประเด็นหรือชิ้นส่วนของข้อมูลแล้วทำการเปรียบเทียบเพื่อกำหนดรหัสในระดับต่าง ๆ

รวมทั้งการจัดหมวดหมู่ของรหัสเป็นประเภทของข้อมูลตามระดับและประเภทของข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลของรูปแบบหรือแบบฉบับของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่นักวิจัยเลือกใช้ ในการเปรียบเทียบนั้น นักวิจัยจะต้องพิจารณาทั้งส่วนที่มีความขัดแย้งกันและส่วนที่เป็นการขยายและส่วนที่เป็นการสนับสนุนรหัสและประเภทของข้อมูล เพื่อพิจารณาถึงความเชื่อมโยงของข้อมูล วิธีดำเนินการแบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การเปรียบเทียบเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแต่ละหมวดหมู่ของข้อมูล 2) การบูรณาการหมวดหมู่ของข้อมูลและคุณสมบัติของหมวดหมู่ข้อมูล 3) การกำหนดขอบเขตของทฤษฎี และ 4) การเขียนทฤษฎี การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องอย่างคงเส้นคงวานี้จะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องในทุกขั้นตอนของการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ต้นจนข้อมูลถึงจุดอิ่มตัวเชิงทฤษฎี และนำไปสร้างเป็นทฤษฎีตามเป้าหมายของการวิจัยเชิงคุณภาพ ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (Glaser & Strauss, 1967; Chun Tie, Birks & Francis, 2019; Delve, Ho, & Limpaecher, 2021; Klunklin & Uppor, 2019; Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022)

2.3.3 การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี เป็นการสุ่มตัวอย่างที่กระทำเนื่องจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงที่ใช้ในตอนเริ่มต้นของการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งต้องกระทำควบคู่กันไปในเวลาเดียวกันตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะประการที่ 1 ดังได้กล่าวมาแล้ว เมื่อนักวิจัยเก็บข้อมูลมาแล้วก็จะทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บมานั้น โดยการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งต้องมีการกำหนดรหัส (Codes) การจัดหมวดหมู่ของรหัส (Categories) ตามแบบฉบับของยุทธศาสตร์การวิจัยการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่นักวิจัยเลือกใช้โดยจะต้องมีการเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะประการที่ 2 ดังได้กล่าวมาแล้วซึ่งจะทำให้ให้นักวิจัยทราบว่าต้องเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นใดบ้าง ทั้งนี้ นักวิจัยจะต้องพิจารณาตัดสินใจว่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการดังกล่าวนี้ นักวิจัยจะต้องไปเก็บข้อมูลจากบุคคลที่นักวิจัยตัดสินใจเลือกให้เป็นผู้ให้ข้อมูลนี้คือตัวอย่างเชิงทฤษฎี นักวิจัยจะต้องดำเนินการเก็บข้อมูลจากตัวอย่างเชิงทฤษฎีแล้วนำมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องและดำเนินการเช่นนี้ต่อเนื่องไปจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัวในเชิงทฤษฎี (Theoretical saturation) จึงยุติการเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูล (Glaser & Strauss, 1967; Saldana, 2009; Erlingsson & Brysiewicz, 2017; Biaggi & Wa-Mbaleka, 2018; Chun Tie, Birks, & Francis, 2019; Ligita et al., 2019; Joungrakul, & Wongprassith, 2019; Petcharakong, 2020; da Silva Barreto et al., 2021; Delve, Ho, & Limpaecher, 2021; Klunklin & Uppor, 2019; Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022)

2.3.4 ความไวต่อการปรากฏของทฤษฎี เป็นสิ่งที่นักวิจัยจะต้องคำนึงถึงอยู่ตลอดเวลาในการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลนักวิจัยจะต้องเปิดใจกว้างพร้อมรับการเกิดขึ้นของทฤษฎี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างหมวดหมู่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่ต้นรวมทั้งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎีตามที่ระบุไว้ในประการที่ 3 ข้างต้น นักวิจัยต้องพร้อมที่จะรับโอกาสหรือความเป็นไปได้ของการเกิดขึ้นของทฤษฎีตลอดเวลา ความไวต่อการเกิดขึ้นของทฤษฎีนี้ ส่วนหนึ่งมาจากประสบการณ์จากการที่นักวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบอย่างต่อเนื่องตามที่ระบุไว้ในประการที่ 2 ประกอบกับประสบการณ์ที่นักวิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมในกรณีที่ใช้การวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ที่สนับสนุนให้มีการทบทวนวรรณกรรมก่อนดำเนินการวิจัย (Glaser, 1978; Chun Tie, Birks, & Francis, 2019; Stough & Lee, 2021; Delve, Ho, & Limpaecher, 2021; Klunklin & Uppor, 2019; Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022)

2.3.5 การเขียนบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล การจดบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องกระทำตั้งแต่เริ่มต้นในการดำเนินโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบันทึกเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการสกัดข้อมูล

ออกมาเป็นหน่วยการวิเคราะห์หรือชิ้นส่วนของข้อมูล การกำหนดรหัสระดับต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกันออกไปตามรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ที่นักวิจัยเลือกใช้ตั้งแต่ระดับเริ่มต้นไปจนกระทั่งระดับสุดท้ายนำไปสู่การอิมพิวเตอร์ข้อมูลเชิงทฤษฎีและนำไปสู่การสร้างทฤษฎีตามเป้าหมายของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี การเขียนบันทึกกระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล หรืออาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า การเขียนบันทึกเชิงทฤษฎี (Theoretical memoing) เป็นการเขียนอธิบายถึงความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของรหัสที่สำคัญเชิงเนื้อหา (Substantive codes) กับรหัสเชิงทฤษฎีที่ปรากฏขึ้นในระหว่างการกำหนดรหัส การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งในระหว่างการเขียนบันทึกดังกล่าวนี้ด้วย (Glaser, 1998; Chun Tie, Birks, & Francis, 2019; Delve, Ho, & Limpaecher, 2021; Klunklin & Uppor, 2019; Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022)

การศึกษาการปฏิบัติตามคุณลักษณะจำเพาะที่ใช้ปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในประเทศไทย

ในส่วนนี้ จะได้ศึกษาโครงการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์ ที่การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในช่วงเวลาที่กำหนด โดยพิจารณาการนำเสนอข้อกำหนดจำเพาะ 5 ประการ อันเป็นผลจากการศึกษาการศึกษาคคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ซึ่งในการนำเสนอผลการศึกษานั้น จะไม่ระบุชื่อผู้เขียนบทความ แต่จะใช้รหัสโดยระบุเป็นกรณีศึกษาจากกรณีศึกษาที่ 1-20 และระบุปีที่ตีพิมพ์แทน ทั้งนี้เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการคุ้มครองความเป็นส่วนตัว (Privacy) และ การปกปิดผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับ (Confidentiality) (Folkman, 2000) โดยอนุโลม ส่วนบทความที่เป็นตัวอย่างที่นำมาศึกษาทั้ง 20 บทความจะนำไปเก็บรักษาไว้ในระบบการตรวจสอบโครงการศึกษา (Audit trail) ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทยปี 2556-2565

กรณีศึกษาที่	ประเด็นพิจารณา				
	1	2	3	4	5
1. กรณีศึกษาที่ 1 (พ.ศ. 2556)	1	1	1	0	1
2. กรณีศึกษาที่ 2 (พ.ศ. 2557)	0	0	1	0	0
3. กรณีศึกษาที่ 3 (พ.ศ. 2559)	0	0	1	0	0
4. กรณีศึกษาที่ 4 (พ.ศ. 2560)	0	0	0	0	0
5. กรณีศึกษาที่ 5 (พ.ศ. 2560)	0	0	1	0	0
6. กรณีศึกษาที่ 6 (พ.ศ. 2560)	0	0	1	1	0
7. กรณีศึกษาที่ 7 (พ.ศ. 2560)	0	0	0	0	0
8. กรณีศึกษาที่ 8 (พ.ศ. 2561)	0	0	1	1	0
9. กรณีศึกษาที่ 9 (พ.ศ. 2561)	0	0	0	0	0
10. กรณีศึกษาที่ 10 (พ.ศ. 2562)	0	0	0	0	0
11. กรณีศึกษาที่ 11 (พ.ศ. 2563)	1	0	1	1	0
12. กรณีศึกษาที่ 12 (พ.ศ. 2563)	0	0	1	1	0
13. กรณีศึกษาที่ 13 (พ.ศ. 2563)	1	1	1	1	1
14. กรณีศึกษาที่ 14 (พ.ศ. 2564)	0	0	0	0	0
15. กรณีศึกษาที่ 15 (พ.ศ. 2564)	0	0	0	1	0

ตาราง 1 (ต่อ)

กรณีศึกษาที่	ประเด็นพิจารณา				
	1	2	3	4	5
16. กรณีศึกษาที่ 16 (พ.ศ. 2564)	0	0	0	0	0
17. กรณีศึกษาที่ 17 (พ.ศ. 2564)	0	0	1	0	1
18. กรณีศึกษาที่ 18 (พ.ศ. 2565)	0	0	1	0	0
19. กรณีศึกษาที่ 19 (พ.ศ. 2565)	1	0	1	0	0
20. กรณีศึกษาที่ 20 (พ.ศ. 2565)	1	0	1	0	0
รวม	5	2	13	6	3

ประเด็นพิจารณา : 1 คือ การเก็บข้อมูลกระทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูล

2 คือ การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล

3 คือ การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี

4 คือ ความไวต่อการปรากฏของทฤษฎี

5 คือ การเขียนบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล

จากตาราง 1 สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีการนำเสนอคุณลักษณะจำเพาะที่ใช้ปฏิบัติในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีครบทั้ง 5 ประเด็นมีเพียง 1 โครงการ คือ กรณีศึกษาที่ 13 (พ.ศ. 2563) 2) กลุ่มที่มีการนำเสนอบางประเด็นมี 13 โครงการ 3) กลุ่มที่ไม่มีการนำเสนอประเด็นใดเลย 6 โครงการ ส่วนประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุดคือ การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี จำนวน 13 โครงการ และประเด็นที่มีการนำเสนอน้อยที่สุดคือ การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 2 โครงการ

4. อภิปรายผลการศึกษา

โดยนำเสนอการอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาทั้ง 2 ประการดังต่อไปนี้

4.1 การอภิปรายผลการศึกษาดตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย 2 ประเด็นคือ คำภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี กับคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในประเด็นคำภาษาไทยที่ใช้เรียกชื่อการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี พบว่ามีการใช้คำที่แตกต่างกันออกไปถึง 12 คำ กล่าวคือ การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก 5 โครงการ การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก 4 โครงการ วิธีวิทยาการสร้างทฤษฎีฐานรากแบบสเตรส 2 โครงการ ส่วนที่เหลือใช้คำต่าง ๆ อย่างละ 1 โครงการคือ แบบทฤษฎีพื้นฐาน การสร้างทฤษฎีฐานราก ทฤษฎีฐานรากแนวสร้างสรรค์นิยม การศึกษาทฤษฎีฐานราก ทฤษฎีฐานราก วิธีการสร้างทฤษฎีฐานราก วิธีการทางทฤษฎีฐานราก วิธีทฤษฎีฐานราก การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการศึกษาครั้งนี้จะมีการใช้คำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก กับ การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก เป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นการพยายามแปลมาจากคำภาษาอังกฤษคือ Grounded Theory แต่คณะผู้ศึกษาเห็นว่ายังไม่สื่อถึงความหมายที่แท้จริงที่ตรงกับเป้าหมายและกระบวนการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลซึ่งมีโครงการหนึ่งที่ใช้คำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล คือกรณีศึกษาที่ 17 (พ.ศ. 2564) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ ศุภมาส ชุมแก้ว (Chumkeaw, 2022) และผลงานของ ศิวะพร ภูพันธ์ (Poopan, 2022) ซึ่งคณะผู้ศึกษาเห็นว่าตรงกับเป้าหมายและกระบวนการดำเนินการของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี คล้ายกับคำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี

ที่นำเสนอโดย จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010) ตั้งแต่ปี 2553 และใช้ต่อเนื่องมาจนปัจจุบัน (Joungtrakul, 2022) คณะผู้ศึกษาจึงได้ใช้คำว่า การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ซึ่งนักวิจัยอาจใช้คำใดคำหนึ่งใน 2 คำนี้ ในการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในโอกาสต่อไป ส่วนประเด็นข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี พบว่าเป็นแนวโน้มที่ติดมากที่มีนักวิจัยไทยได้เริ่มให้ความสำคัญในประเด็นนี้มากขึ้น โดยมีการนำเสนอบทความทางวิชาการเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นภาษาไทยเมื่อเร็ว ๆ นี้หลายงาน เช่น ผลงานของ อาวีวรรณ กลั่นกลั่น และวาสนา อุบป้อ (Klunklin & Uppor, 2019) และผลงานของ พระมหาวิเชษฐ์ สุวตโน (ศิริพรหม) (Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022) เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจในเรื่องนี้และมีการนำไปใช้ในการดำเนินการกว้างขวางมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยที่พบในการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ตามแนวทางของ Chun Tie, Birks, and Francis (2019) ซึ่งใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 5 ประการคือ 1) การเก็บข้อมูลกระทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูล 2) การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล 3) การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี 4) ความไวต่อการปรากฏของทฤษฎี 5) การเขียนบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งนักวิจัยจำเป็นต้องใช้ในการดำเนินการวิจัยให้ครบถ้วนทั้ง 5 ประเด็นทั้งนี้เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามหลักวิชาการวิจัยยุทธศาสตร์นี้

4.2 การอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 มีประเด็นที่นำมาอภิปราย 2 ประเด็น คือ การปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี และลักษณะการปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเด็นแรกนั้นจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า จากโครงการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี จำนวน 20 โครงการที่นำมาศึกษามี 6 โครงการ ที่ไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี แต่อย่างใด มีเพียง 1 โครงการ ที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ครบถ้วนทั้ง 5 ประการ คือ กรณีศึกษาที่ 13 (พ.ศ. 2563) ส่วนที่เหลือมีการนำเสนอเพียงบางประเด็น ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทยจำเป็นต้องปรับปรุงโดยดำเนินการให้ครบถ้วนตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ (Maz, 2013; Chun Tie, Birks, & Francis, 2019; Klunklin & Uppor, 2019; Suwattano (Sriprom), Phramaha, 2022) ส่วนในประเด็นที่ 2 นั้นพบว่าลักษณะการนำเสนอข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์นี้ยังไม่ชัดเจน โดยที่เกือบทั้งหมดของโครงการที่นำมาทำการศึกษาเพียงแต่นำเสนอประเด็นนั้น ๆ โดยมีได้อธิบายหรือนำเสนอรายละเอียดเพียงพอ ที่จะให้ผู้อ่านมีความเข้าใจได้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี มีการนำเสนอที่ไม่สอดคล้องกับความหมายและวิธีปฏิบัติของการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี ในขณะที่เดียวกันมีการระบุการใช้การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎีในการกำหนดสถานที่ที่จะทำการวิจัย ในบางกรณีมีการนำเสนอที่สับสนกับการสุ่มตัวอย่างแบบบอกต่อ (Snowball) (Creswell, 2013, p. 158) เป็นต้น นอกจากนี้มีข้อน่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือมีหลายโครงการระบุว่าเป็นการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีแต่ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบของ Van Manen (1990) ซึ่งเป็นวิธีการเฉพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomenological study) (Van Manen, 1990; Creswell, 1998; 2007; 2013) ซึ่งมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี นอกจากนี้ บางโครงการที่ระบุว่าเป็นการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีแต่ไม่มีการอ้างอิงวรรณกรรม การวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีแต่อย่างใด จากตัวอย่างต่าง ๆ ดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงการดำเนินการในส่วนนี้ของวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในประเทศไทยต่อไป

5. ข้อค้นพบที่เป็นความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้

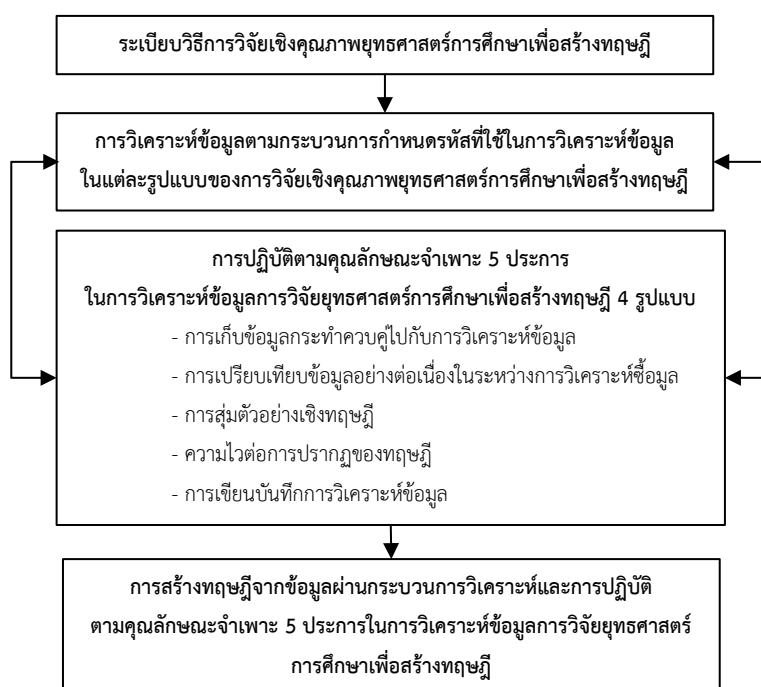
จากการศึกษาครั้งนี้มีข้อค้นพบที่เป็นความรู้ใหม่ซึ่งจะได้นำเสนอโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

5.1 ข้อค้นพบที่เป็นความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้ แสดงในตาราง 2 ดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ข้อค้นพบที่เป็นความรู้ใหม่จากการศึกษาครั้งนี้

ลำดับที่	ประเด็นความรู้ใหม่
1	มี 6 โครงการจาก 20 โครงการวิจัย (ร้อยละ 30) ที่นำมาศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัย ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี แต่อย่างใด
2	มีเพียง 1 โครงการจาก 20 โครงการวิจัย (ร้อยละ 5) ที่นำมาศึกษาที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัย ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ครบถ้วนทั้ง 5 ประการ
3	มี 1 โครงการจาก 20 โครงการวิจัย (ร้อยละ 5) ที่นำมาศึกษาที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัย ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี เพียง 4 ประการ
4	มี 1 โครงการจาก 20 โครงการวิจัย (ร้อยละ 5) ที่นำมาศึกษาที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัย ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี เพียง 3 ประการ
5	มี 6 โครงการจาก 20 โครงการวิจัย (ร้อยละ 30) ที่นำมาศึกษาที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัย ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี เพียง 2 ประการ
6	มี 5 โครงการจาก 20 โครงการวิจัย (ร้อยละ 25) ที่นำมาศึกษาที่ได้ดำเนินการเกี่ยวกับข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัย ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี เพียง 1 ประการ

5.2 แนวทางการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์ในประเทศไทยในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทยในอนาคตโดยเฉพาะในส่วนของการปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะทั้ง 5 ประการ คณะผู้ศึกษาได้นำเสนอแนวทางใหม่ในการดำเนินการ ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 แนวทางการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทยในอนาคต

จากภาพ 1 แนวทางดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทยในอนาคต มีประเด็นที่นักวิจัยควรพิจารณาดำเนินการเพิ่มเติมในส่วนของระเบียบวิธีการวิจัย คือ ประการแรก การนำเสนอระเบียบวิธีการวิจัยของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีตามกระบวนการที่กำหนดไว้ ประการที่ 2 การนำเสนอกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเลือกใช้กระบวนการกำหนดรหัสที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้สอดคล้องกับรูปแบบของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่นักวิจัยเลือกใช้ ประการที่ 3 การปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะ 5 ประการของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในการวิเคราะห์ข้อมูล นักวิจัยจะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดจำเพาะห้าประการควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่องจนเสร็จสิ้นการเก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ประการที่ 4 การสร้างทฤษฎีผ่านกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและการปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะ 5 ประการของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี โดยจะต้องดำเนินการให้ครบถ้วนทุกประการอันจะนำไปสู่การเกิดขึ้นของทฤษฎีจากข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. บทสรุปผลการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สรุปได้ว่า การวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรูปแบบหนึ่ง ที่มีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลโดยมีระเบียบวิธีในการดำเนินการเป็นแบบฉบับของตนเอง โดยเฉพาะที่นำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากข้อมูล การวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ค้นพบเมื่อปี 1967 และมีการนำมาใช้อย่างแพร่หลาย การวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี มีข้อกำหนดร่วมที่สำคัญที่เป็นคุณลักษณะจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องปฏิบัติ 5 ประการ คือ 1) การเก็บข้อมูลกระทำควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ข้อมูล 2) การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล 3) การสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี 4) ความไวต่อการปรากฏของทฤษฎี 5) การเขียนบันทึกการวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การดำเนินการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีในประเทศไทยยังไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีอย่างครบถ้วน กล่าวคือมีเพียง 1 โครงการ จากโครงการวิจัยที่นำมาศึกษาทั้งหมด 20 โครงการ ที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี อย่างครบถ้วนทั้ง 5 ประการ มี 1 โครงการ ที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะจำนวน 4 ประการ มี 1 โครงการ ที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะจำนวน 3 ประการ มี 6 โครงการ ที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะจำนวน 2 ประการ มี 5 โครงการ ที่ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะจำนวน 1 ประการ มี 6 โครงการ ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดจำเพาะเลยแต่อย่างใด ส่วนประเด็นที่มีการนำเสนอมากที่สุด คือการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี จำนวน 13 โครงการ และประเด็นที่นำเสนอน้อยที่สุดคือ การเปรียบเทียบข้อมูลอย่างต่อเนื่องในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน 2 โครงการ จากสรุปผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีที่ดำเนินการในประเทศไทยในช่วงเวลา 10 ปีที่ผ่านมาส่วนใหญ่ยังไม่ได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เป็นคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีอย่างครบถ้วน

2. ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีสะท้อนถึงคุณภาพของการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี คณะผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะ 2 ส่วนดังต่อไปนี้

2.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติในการวิจัย (Practical implications) 1) นักวิจัยที่จะดำเนินการวิจัยโดยใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ควรศึกษาและทำความเข้าใจในข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี อย่างถี่ถ้วนและปฏิบัติตามให้ครบถ้วนในการดำเนินการวิจัยที่ใช้ยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี และ 2) วารสารทางวิชาการ ทั้งบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิที่ทำหน้าที่ในการประเมินบทความควรให้ความสำคัญและให้แน่ใจว่าได้มีการปฏิบัติตามข้อกำหนดคุณลักษณะจำเพาะของการวิจัยยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี อย่างครบถ้วนก่อนการอนุมัติให้ตีพิมพ์

2.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในอนาคตต่อไป (Future research agenda) 1) ควรศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ที่ดำเนินการในประเทศไทย โดยการวิจัยแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic literature review) เพื่อให้ขอบเขตการศึกษามีความกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้ง ที่สามารถนำมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี ในประเทศไทยให้มีคุณภาพเพิ่มสูงขึ้นต่อไป และ 2) ควรดำเนินการศึกษาในลักษณะเดียวกันนี้ และการศึกษาโดยการวิจัยแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบกับการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์อื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุทธศาสตร์แบบการศึกษาปรากฏการณ์ (Phenomenological study) ที่พบจากการศึกษาครั้งนี้ ว่ามีความสับสนกับยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎี (Grounded theory) ในบางโครงการ ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้นักวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการต่อไป

ข้อจำกัดของการศึกษา

การศึกษานี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงร่วมกับวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบตามความสะดวกของผู้ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จึงอาจไม่เป็นตัวแทนของประชากรที่ศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Biaggi, C., & Wa-Mbaleka, S. (2018). Grounded Theory: A Practical Overview of the Glaserian School. *JPAIR Multidisciplinary Research*, 32(March 2018), 1-29. DOI: <https://doi.org/10.7719/jpair.v32i1>.
- Birks, M., & Mills, J. (2015). *Grounded Theory: A Practical Guide* (2nd ed.). London : SAGE Publication.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis*. London : SAGE Publication.
- Chumkeaw, S. (2022). Book Review: Grounded Theory Research. *Journal of Social Sciences in Measurement Evaluation Statistics and Research*, 3(1), 56-57. (In Thai).
- Chun Tie, Y., Birks, M., & Francis, K. (2019). Grounded theory research: A design framework for novice researchers. *SAGE open medicine*, 7, 2050312118822927.
- Creswell, J. W. (1998). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Traditions*. Thousand Oaks : Sage.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks : Sage.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches* (3rd ed.). Thousand Oaks : Sage.

- da Silva Barreto, M., Simon, B. S., Marquete, V. F., de Souza, R. R., Girardon-Perlini, N. M. O., & Marcon, S. S. (2021). Theoretical sampling process in a Straussian Grounded Theory study. *Revista da Escola de Enfermagem da USP*, 55. <https://doi.org/10.1590/1980-220X-REEUSP-2021-0212>.
- Delve, Ho, L., & Limpaecher, A. (2021). *The Practical Guide to Grounded Theory. Practical Guide to Grounded Theory Research*. Retrieved September 17, 2022, from <https://delvetool.com/groundedtheory>
- Dhillon, P. (2022). How to write a good scientific review article. *The FEBS Journal*, 289(13), 3589-3915.
- Erlingsson, C., & Brysiewicz, P. (2017). A hands-on guide to doing content analysis. *African Journal of Emergency Medicine*, 7, 93-99.
- Folkman, S. (2000). Privacy and confidentiality. In B. D. Sales & S. Folkman (Eds.). *Ethics in research with human participants* (pp. 49–57). American Psychological Association.
- Glaser, B. (1978). *Theoretical Sensitivity: Advances in the Methodology of Grounded Theory*. Mill Valley : Sociology Press.
- Glaser, B. G. (1998). *Doing Grounded Theory*. New York : McGraw-Hill.
- Glaser, B. G., & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*. Chicago, Illinois : Aldine.
- Joungtrakul, J. (2010). *Qualitative Research: A Tool for Knowledge Creation for National Development*. Bangkok : Business Law Center International. (In Thai).
- Joungtrakul, J. (2022). *Qualitative Research: Guidelines for Conducting Graduate Studies Research*. Bangkok : MNJ Supply. (In Thai).
- Joungtrakul, J., & Wongprassith, N. (2019). Content Analysis in Qualitative Research Data Analysis. *PAAT Journal*, 2(2), 1-14. (In Thai).
- Klunklin, A., & Uppor, W. (2019). Grounded Theory Study in Nursing Research. *Nursing Journal*, 46(Supplement December 2019), 116-127. (In Thai)
- Ligita, T., Harvey, N., Wicking, K., Nurjannah, I., & Francis, K. (2019). A practical example of using theoretical sampling throughout a grounded theory study: a methodological paper. *Qualitative Research Journal*, 20(1), 116-126.
- Maz, J. (2013). Employing a grounded theory approach: core characteristics. *British Journal of Cardiac Nursing*, 8(9), 453-458. DOI:10.12968/bjca.2013.8.9.453
- Petcharakong, K. (2020). General Qualitative Research Data Analysis. In J. Joungtrakul (Ed.). *Data Analysis in Qualitative Research* (pp. 97-145). Bangkok: Business Law Center International. (In Thai)
- Phoodaangau, B., Deoisres, W., & Chunlestskul, K. (2013). Maternity Experience: A New Role of Unexpectedly Pregnant Students. *Thai Journal of Nursing Council*, 28(2), 58-74. (In Thai)

- Pongsuwan, C. (2022). Qualitative Study on How Caregivers of Stroke Patients in Southern Thailand Manage their Own Self-Care and the Care for their Family in the Long-term. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 9(1), 213-227. (In Thai)
- Poopan, S. (2022). *Grounded Theory Research*. Nakornpathom : Borisuth Press. (In Thai)
- Saldana, J. (2009). *The coding manual for qualitative researchers*. Thousand Oaks, CA : Sage.
- Stough, L. M., & Lee, S. (2021). Grounded theory approaches used in educational research journals. *International Journal of Qualitative Methods*, 20, 16094069211052203.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). *Basic of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory* (2nd ed.). California : SAGE.
- Suwattano (Sriprom), Phramaha. (2022). Grounded Theory: Methodology for Investigation in Social Sciences. *Journal of MCU Social Science Review*, 11(6), 15-27. (In Thai)
- Tongkaew, T., & Phusunon, P. (2019). A Study for Grounded Theory: The Managing Capabilities of Occupational to Improve the Quality of Life for People with Disabilities in the Context of Thailand. *Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning (e-JODIL)*, 9(1), 79-94. (In Thai)
- Van Manen, M. V. (1990). *Researching Lived Experience: Human Science for an Action Sensitive Pedagogy*. Ontario : The University of Western Ontario.
- Wongsa, S. (2020). Qualitative Research with Grounded Theory Procedures: Concept, Method, and Caution. *Liberal Arts Review*, 15(1), 117-130. (In Thai)